

М. І. ПУГАЧОВ, доктор економічних наук, професор, академік НААН
О. В. ХОДАКІВСЬКА, докторка економічних наук, професорка,
членкиня-кореспондентка НААН
О. Г. ШПИКУЛЯК, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН
Н. І. ПАТИКА, докторка економічних наук, професорка
О. Ю. ГРИЩЕНКО

Гарантування продовольчої безпеки в умовах поширення COVID-19¹

Мета статті – здійснити аналітичну оцінку впливу пандемії COVID-19 на рівень продовольчої безпеки України.

Методика дослідження. Підґрунтям для дослідження стали загальнонаукові та економічні методи, творча спадщина фундаторів економічної науки, публікації українських та зарубіжних учених з питань впливу карантинних обмежень, пов'язаних із поширенням пандемії COVID-19, на рівень продовольчої безпеки країни, нормативно-правові акти, дані Державної служби статистики України, електронні ресурси й інші джерела. Монографічний підхід використано під час аналізу динаміки фактичного споживання агропродовольчої продукції та рівня продовольчої незалежності за окремими агропродовольчими товарами. Нормативний та позитивний підходи застосовано для висвітлення реальних ризиків і загроз забезпеченню продовольчої безпеки. Низка прийомів абстрактно-логічного інструментарію дозволили зробити науково-прикладні узагальнення викладеного матеріалу, сформулювати проміжні та прикінцеві висновки і пропозиції.

Результати дослідження. Здійснено аналітичну оцінку впливу пандемії COVID-19 на споживання агропродовольчої продукції та рівня продовольчої незалежності за окремими агропродовольчими товарами. Доведено, що в Україні виробляється достатньо продовольства для забезпечення здорового харчування громадян. Визначено, що внаслідок низької купівельної спроможності населення групи громадян з низькими доходами мають обмежений доступ до необхідних агропродовольчих продуктів. У середньо- і довгостроковій перспективі збережуться дефіцит продовольчих ресурсів і глобальна продовольча інфляція, кон'юнктура аграрних ринків залишиться нестабільною, а торгівля надалі розвиватиметься під впливом не тільки конкуренції, але й політичних чинників.

Елементи наукової новизни. Обґрунтовано теоретико-методологічні положення, науково-методичні та практичні підходи до визначення чинників впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 на рівень продовольчої безпеки держави. Оцінювання впливу карантинних заходів та поширення COVID-19 на продовольчу безпеку дозволило визначити основні ризики забезпечення продовольчої безпеки держави.

Практична значущість. Прикладні аспекти дослідження можуть бути враховані під час формування програм соціально-економічного розвитку агропродовольчого сектору України, що дозволять підвищити дієвість державних ініціатив, спрямованих на забезпечення продовольчої безпеки держави та підвищити готовність країни до форс-мажорних загроз. Табл.: 7. Рис.: 3. Бібліогр.: 17.

Ключові слова: аграрний сектор; продовольча безпека; пандемія COVID-19; чинники впливу; продовольство, агропродовольчий ринок.

Пугачов Микола Іванович – доктор економічних наук, професор, академік НААН, заступник директора з наукової роботи, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: avtor05@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-7507-5870>

Ходаківська Ольга Василівна – докторка економічних наук, професорка, членкиня-кореспондентка НААН, заступниця директора з науково-проектної роботи, завідувачка відділу земельних відносин та природокористування, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: iae_zem@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3421-8361>

Шпикуляк Олександр Григорович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, учений секретар, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: shpykuliak@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5257-5517>

¹ У статті представлено результати дослідження, отримані в процесі виконання проекту «Оцінювання впливу карантинних заходів, пов'язаних з COVID-19 для аграрного сектору й продовольчої безпеки держави, та розроблення алгоритму дій щодо мінімізації негативних наслідків» № 2020.01/0313 конкурсу «Наука для безпеки людини та суспільства» за рахунок грантової підтримки Національного фонду досліджень України.

© М. І. Пугачов, О. В. Ходаківська,

О. Г. Шпикуляк, Н. І. Патика, О. Ю. Грищенко, 2021

Патика Наталія Іванівна - докторка економічних наук, професорка, завідувачка відділу соціально-економічного розвитку сільських територій, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: n_patyka@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-0062-7631>

Грищенко Олена Юрївна - завідувачка сектору інформаційного забезпечення досліджень, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: lena@iae.kiev.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2271-3629>

Постановка проблеми. Забезпечення продовольчої безпеки передбачає захищеність життєво важливих інтересів людини, домогосподарства, регіону і держави в частині гарантування усім громадянам постійної фізичної й економічної доступності до достатньої для забезпечення здорового харчування кількості безпечних та якісних агропродовольчих продуктів. Унаслідок негативного впливу пандемічних обмежень через поширення COVID-19 відбувається спад світової і національної економік, що спричинило появу реальних ризиків та загроз забезпеченню продовольчої безпеки. Звідси важливо оцінити вплив пандемії COVID-19 на рівень продовольчої безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти продовольчої безпеки досліджено у роботах вітчизняних і зарубіжних авторів. Так, на вирішення наукових завдань, пов'язаних із формуванням системи національної продовольчої безпеки України, спрямовані напрацювання М.М. Бабича [1] та М.Д. Курляк [5]. Розвиток окремих ринків у контексті забезпечення продовольчої безпеки розглядається в роботі М.В. Місюка та М.В. Заходим [7]. За допомогою стандартної макроекономічної моделі S. Barua (2020) продемонстрував, що спалах COVID-19 може істотно зруйнувати глобальні ланцюги поставок [15]. Оцінку впливу пандемії COVID-19 на потенційні кризи, у тому числі продовольчі, здійснив J. E. Hobbs (2020) [16]. Окремі аспекти впливу пандемії COVID-19 на продовольчу безпеку розглянуто в роботі Г. Обіход, Ю. Хвесик, М. Малкова [17]. Проте ця проблема потребує комплексного оцінювання.

Мета статті - здійснити аналітичну оцінку впливу пандемії COVID-19 на рівень продовольчої безпеки України.

Виклад основних результатів дослідження. Аналітична оцінка впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 на гарантування продовольчої безпеки держави передбачає наступні етапи:

- визначення системи показників для оцінки продовольчої безпеки країни;
- обчислення визначених показників за 2018-2020 рр.;
- нормування середніх показників;
- визначення рівня продовольчої безпеки держави.

В економічній літературі не припиняється наукова дискусія щодо системи показників для оцінки рівня продовольчої безпеки держави [2, 3, 6, 8, 10, 11, 12 14]. Пропозиції дослідників загалом слушні, проте можуть бути узагальнені та систематизовані. Продовольча безпека як система функціонує у тісній взаємодії із зовнішнім середовищем, тому кількісне та якісне оцінювання ступеня впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 на гарантування продовольчої безпеки доцільно здійснювати на основі оцінки множини станів системи, коли перехід з одного стану до іншого визначається певною функцією [13]:

$$F_S = [\{x\}, f : (x, y) \rightarrow X, D], \quad x \in X, \quad (1)$$

де $x = (x_1, \dots, x_n) \in X$ - множина поточних станів системи;

$y = (y_1, \dots, y_m) \in Y$ - множина поточних станів зовнішнього середовища;

$f : (X, Y) \rightarrow x$ - функція переходу від одного стану системи до наступного залежно від внутрішніх параметрів і впливу зовнішніх факторів;

$D \subseteq Y$ - множина допустимих станів системи або обмежень на них.

Такий підхід дозволяє здійснити кількісне та якісне оцінювання ступеня впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 на гарантування продовольчої безпеки держави в цілому та її окремих регіонів. При цьому доцільно використовувати індикатори чинної методики визначення основних індикаторів продовольчої безпеки [4]. На основі експертного аналізу для дослідження окремо виділено як особливо значимі наступні показники продовольчої безпеки:

енергетична цінність середньодобового раціону населення (з розрахунку на одну особу), ккал;

структура сукупних витрат із розрахунку на одне домогосподарство та частка витрат на харчування у сукупних витратах, %;

продовольча незалежність за окремими агропродовольчими товарами та рівень самозабезпечення м'ясом і молоком, %;

ємність вітчизняного ринку агропродовольчої продукції, тис. т;

споживання населенням м'яса, молока, овочів, плодів, ягід та винограду, кг/особу;

загальні доходи домогосподарств, грн;

індекс споживчих цін на продукти харчування.

Також досліджено показники економічної доступності харчових продуктів, ємності внутрішнього ринку країни і продовольча незалежність держави, кількість та якість споживання продуктів харчування громадянами в домогосподарствах.

Аналіз динаміки фактичного споживання агропродовольчої продукції у 2015-2020 рр. проводився за даними щорічного вибіркового обстеження Державної служби статистики України. Обсяги споживання основних продуктів харчування на одну особу на рік наведено в табл. 1.

1. Споживання основних продуктів харчування населенням України (на одну особу на рік), кг

Група продуктів харчування	Раціональні норми	Рік						2020 р. до норми, %
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
М'ясо і м'ясопродукти (в перерахунку на м'ясо)	83	50,9	51,4	51,7	52,8	53,6	53,8	64,8
Молоко та молочні продукти (у перерахунку на молоко)	380	209,9	209,5	200	197,7	200,5	201,9	53,1
Яйця, шт.	290	280	267	273	275	282	278,0	95,8
Хліб і хлібопродукти	101	103,2	101	100,8	99,5	97,6	96,6	95,6
Картопля	124	137,5	139,8	143,4	139,4	135,7	134,0	108,0
Овочі, баштанні	161	160,8	163,7	159,7	163,9	164,7	164,0	101,8
Плоди, ягоди та виноград (без переробки на вино)	90	50,9	49,7	52,8	57,8	58,7	56,5	62,8
Риба й рибопродукти	20	8,6	9,6	10,8	11,8	12,5	12,4	62,0
Цукор	38	35,7	33,3	30,4	29,8	28,8	27,8	73,1
Олія та інші рослинні жири	13	12,3	11,7	11,7	11,9	12	12,3	94,6

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Аналіз свідчить, що з розрахунку на одну особу у 2020 р., як і в попередні роки, споживання продовольства не відповідає раціональним нормам, які рекомендовані Міністерством охорони здоров'я України [9]. Річне споживання населенням України основних продуктів харчування на одну особу за період 2015-2020 рр. становить: хліба і хлібних продуктів - 103,2-96,6 кг; картоплі - 137,5-134,0; овочів та баштанних - 160,8-164,0; фруктів - 50,9-56,5; цукру - 35,7-27,8; олії - 12,3 кг. У 2020 р. річна раціональна норма була перевищена: стосовно картоплі - на 8,0%, овочів та баштанних - на 1,8%. Водночас споживання м'яса, молока, рибної продукції, плодів, ягід та винограду не відповідало раціональній нормі.

У 2020 р. порівняно з 2015-м невідповідність між раціональними нормами і фактич-

ним споживанням щодо молока та молокопродуктів зросла на 1,1%, яєць - на 1,0%. Споживання картоплі та овочів перевищило раціональні норми. У 2020 р. населення України не доотримувало в харчовому раціоні 35,2% м'яса і м'ясопродуктів, молока і молочних продуктів - 46,9, риби й рибопродуктів - 38,0, фруктів та ягідної продукції - 37,2, цукру - 26,9% порівняно з раціональними нормами споживання. Наявний стан споживання населенням України окремих продуктів харчування не відповідає фізіологічним нормам, тоді як щодо плодів, ягід та винограду загалом критичне й загрозливе для здоров'я української нації. Обсяги споживання агропродовольчої продукції в домогосподарствах (у перерахунку в первинний продукт) у середньому за місяць з розрахунку на одну особу наведено у табл. 2.

2. Споживання агропродовольчої продукції в домогосподарствах (у перерахунку в первинний продукт) у середньому за місяць із розрахунку на одну особу, кг

Агропродовольча продукція	2015	2016	2017	2018	2019	2020
М'ясо і м'ясопродукти	4,6	4,7	4,7	4,9	5,1	5,2
Молоко і молочні продукти	19,8	19,6	19,3	19,1	19,0	18,9
Яйця, шт.	19	19	20	19	20	19
Риба і рибопродукти	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5	1,4
Цукор	2,8	2,7	2,8	2,7	2,6	2,4
Олія та інші рослинні жири	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Картопля	6,6	6,7	6,4	6,3	6,2	6,0
Овочі та баштанні	8,8	9,2	8,5	8,9	8,8	8,7
Фрукти, ягоди, горіхи, виноград	3,1	3,3	3,7	3,8	4,0	3,7
Хліб і хлібні продукти	8,5	8,3	8,4	8,3	8,1	8,0

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Дослідження свідчать, що у 2020 р. зменшилися обсяги споживання населенням молока, яєць, риби та рибопродуктів, цукру, картоплі, овочів та баштанних, фруктів і винограду, хліба та хлібних виробів. Зміни об-

сягів споживання агропродовольчої продукції в домогосподарствах (у перерахунку в первинний продукт) у середньому за місяць із розрахунку на одну особу у 2020 р. порівняно з 2019-м графічно відображено на рис. 1.

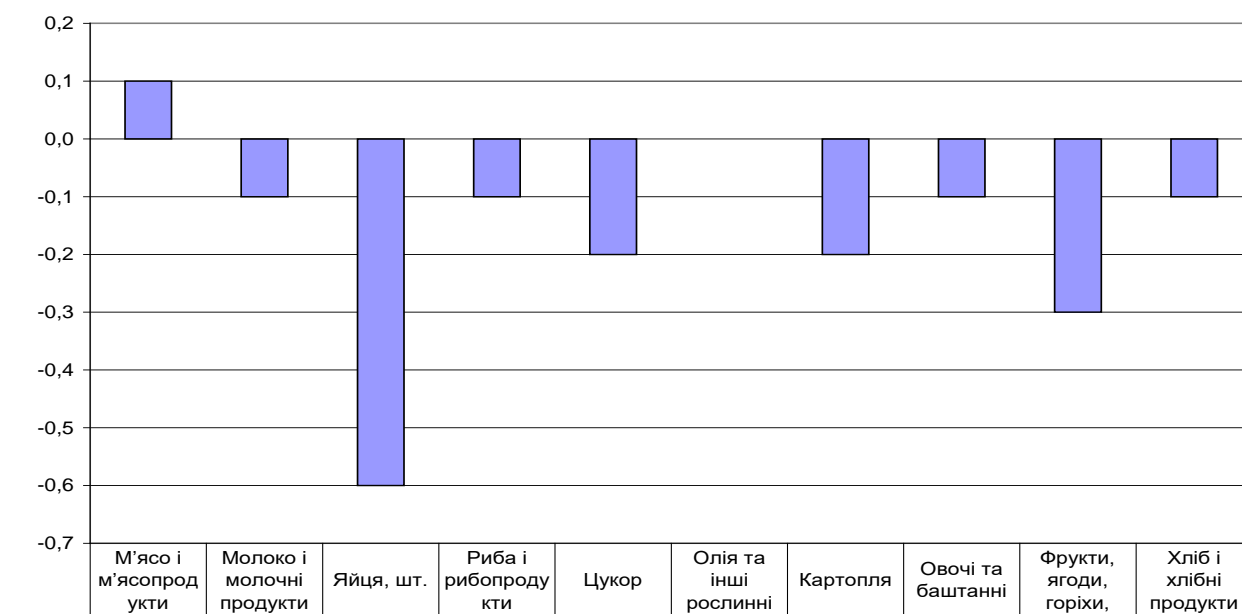

Рис. 1. Зміни обсягів споживання агропродовольчої продукції в домогосподарствах (у перерахунку в первинний продукт) у середньому за місяць із розрахунку на одну особу у 2020 р. порівняно з 2019 р., %

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Важливим показником, який характеризує рівень продовольчої безпеки держави слугує калорійність середньодобового раціону населення, що обчислюється в калоріях із розрахунку на одну особу. Аналіз свідчить, що калорійність харчового раціону середньостатистичного українця залишається невисокою (табл. 3). За останні роки вона знизилася від 2799 ккал/добу у 2015-му до 2674 ккал/добу у 2020 р. за середньодобової калорійності раціону в країнах ЄС у межах 3400-3500 ккал на одну людину на добу.

Український показник досить близький до критичної величини. Крім того, частка громадян України, які недоїдають, тобто споживають менше 2100 ккал на добу, зросла у 2020 р. до 26,2% при 24,9% у 2019 р.

Значним ризиком залишається те, що енергетична цінність середньодобового раціону населення України на 70% забезпечується за рахунок споживання продукції рослинництва. Відповідно громадяни не в достатній кількості споживають цінний рослинний білок.

3. Енергетична цінність (калорійність) середньодобового раціону населення України (з розрахунку на одну особу), ккал

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Усього калорійність	2799	2742	2707	2706	2691	2674
У т.ч.: продукція рослинництва	2008	1952	1926	1919	1891	1872
продукція тваринництва	791	790	781	787	800	802

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Результати оцінки стану продовольчої безпеки свідчать, що досягнутий рівень розвитку власного виробництва сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства дозволяв у 2020 р. гарантувати фізичну доступність для населення продуктів харчування в енергетичній оцінці на рівні 2862 ккал на добу. У середньому в 2020 р. Україна за рахунок власного виробництва задовольняла потребу внутрішнього ринку щодо молока і молокопродуктів - на 99,1%, м'яса і м'ясопродуктів - на 110,1, зерна - на 323,3,

яєць - на 139,4, плодів, ягід та винограду - на 75,9, овочів - на 104,6%. Досягнуті обсяги агропродовольчого виробництва відповідають оптимістичним оцінкам продовольчої безпеки. Водночас високою залишається частка реалізованих на внутрішньому ринку деяких імпортованих товарів: риби і рибопродуктів - 81,2%, олій рослинних - 45,2, плодів, ягід та винограду - 37,9%. Підтвердженням цього слугують значення показників продовольчої незалежності (табл. 4).

4. Продовольча незалежність за окремими агропродовольчими товарами

Товарна група	2015	2016	2017	2018	2019	2020
М'ясо та м'ясні продукти, вкл. субпродукти і жир-сирець	7,3	8,3	10,6	12,7	11,6	10,2
Молоко та молочні продукти	0,9	1,2	1,6	2,2	4,0	8,2
Яйця	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Хлібні продукти (у перерахунку на борошно; крупи, рис, бобові)	4,3	5,6	6,0	6,7	7,1	8,7
Картопля	0,3	0,5	0,4	0,5	4,9	5,8
Овочі та баштанні продовольчі культури	1,4	1,9	1,9	2,7	4,5	4,3
Плоди, ягоди та виноград (без переробки на вино)	27,0	34,5	36,5	35,9	42,6	37,9
Риба та рибні продукти	64,5	74,6	73,5	79,3	79,6	81,2
Цукор	0,3	0,4	0,5	0,2	0,3	0,3
Олія	30,5	44,0	48,1	51,7	49,6	45,2

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Як свідчать наведені дані, за більшістю продукції Україна на 89-100% самостійно забезпечує власні потреби в агропродовольчих товарах за винятком тих овочів і фруктів, які не ростуть у нашій широті (банани,

цитрусові, ананаси та ін.), риби та морепродуктів, тютюну та виробів з нього, м'яса та продуктів його переробки, какао. Показники ємності внутрішнього ринку агропродовольчих продуктів наведено в табл. 5.

5. Ємність внутрішнього ринку агропродовольчих продуктів, тис. т

Товарна група	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 р. до 2019 р., %
М'ясо та м'ясні продукти, вкл. субпродукти і жир-сирець	2179	2195	2195	2232	2252	2244	99,6
Молоко та молочні продукти	8995	8942	8496	8355	8428	8430	100,0
Яйця, млн шт.	12015	11409	11594	11624	11832	11605	98,1
Хлібні продукти (у перерахунку на борошно; крупи, рис, бобові)	4423	4309	4285	4207	4103	4034	98,3
Картопля	5892	5966	6091	5893	5705	5593	98,0
Овочі та баштанні продовольчі культури	6890	6984	6783	6927	6924	6846	98,9

Плоди, ягоди та виноград (без переробки на вино)	2179	2119	2242	2445	2469	2357	95,4
Риба та рибні продукти	367	410	460	497	524	517	98,7
Цукор	1528	1420	1290	1260	1212	1161	95,8
Олія	525	497	497	501	504	512	101,6

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

У 2020 р. ємність внутрішнього ринку зменшилася за багатьма агропродовольчими продуктами: м'ясо і м'ясопродукти - на 0,4%, яйця - на 1,9, хлібопродукти - на 1,7, картопля - на 2,0, овочі та баштанні - на 1,1, плоди, ягоди та виноград - на 4,6, риба та рибопродукти - на 1,3, цукор - на 4,2%. Зменшення ємності внутрішнього ринку агропродовольчих продуктів не велике, тому не можливо однозначно зробити висновок щодо виключного впливу карантинних заходів та поширення COVID-19 на ці показники. Адже також відчутним був вплив несприятливих погодних умов 2020 року.

Серед суттєвих загроз продовольчій безпеці низька купівельна спроможність окремих груп населення, що призводить до неповноцінного харчування значної частини населення. Так, у 2020 р. середньомісячні

споживчі сукупні витрати домогосподарств у загальній структурі витрат становили 9523,6 грн. На агропродовольчі продукти та безалкогольні напої було витрачено 4580,85 грн, на відвідування закладів громадського харчування - 105,64 грн. Як і в усі попередні роки, частка витрат на харчування у сукупних споживчих витратах залишається високою і за підсумками 2020 р. досягла 48,1% при 46,6% у 2019 р., а частка витрат на відвідування закладів громадського харчування лише 1,2%, при 2,0% у 2019 р. (табл. 6). У структурі сукупних витрат домогосподарств на харчування основне місце, як і в попередні роки, посідають витрати на м'ясо і м'ясопродукти - 24%, хліб і хлібопродукти та молоко і молокопродукти - 15 та 14% відповідно.

6. Структура сукупних витрат у середньому за місяць із розрахунку на одне домогосподарство

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Сукупні витрати в середньому за місяць із розрахунку на одне домогосподарство, грн	4952,0	5720,4	7139,41	8308,6	9670,2	9523,6
Частка витрат, %, на:						
продукти харчування та безалкогольні напої	53,1	49,8	47,9	47,7	46,6	48,1
охорона здоров'я	3,7	4,2	3,8	4,0	4,1	4,3
<i>У т.ч. домогосподарства у сільській місцевості</i>						
Сукупні витрати в середньому за місяць із розрахунку на одне домогосподарство, грн	4696,59	5528,47	6716,95	7618,7	8857,2	8903,26
Частка витрат, %, на:						
продукти харчування та безалкогольні напої	56,4	53,1	50,6	50,8	50,4	52,1
охорона здоров'я	3,9	4,6	3,8	4,3	4,0	4,3

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

За показником середньомісячних споживчих сукупних витрат домогосподарств на харчування у набагато гіршому становищі знаходяться сільські жителі. Частка їхніх витрат на продукти харчування та безалкогольні напої у 2020 р. становила 52,1% у загальній структурі витрат, або на 4 в.п. вище за середнє значення по країні, при значно меншій вартості сукупних витрат - 8903,26 грн у середньому за місяць із розрахунку на одне

домогосподарство, або на 6,6% менше за середнє значення по країні. Внаслідок впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 та пов'язаного з ними економічного спаду, частка витрат на харчування у сукупних споживчих витратах може збільшитися.

Аналіз свідчить, що в Україні виробляється достатньо продовольства для забезпечення здорового харчування громадян. Проте за низької купівельної спроможності

населення та високої частки втрат продукції на всьому виробничо-збутовому ланцюжку окремі групи мають обмежений доступ до

необхідних агропродовольчих продуктів. Насамперед це стосується громадян із низькими доходами (табл. 7).

7. Диференціація вартості харчування домогосподарств із найбільшими та найменшими доходами

Показник	2017	2018	2019	2020
<i>Усі домогосподарства</i>				
20% домогосподарств із найменшими доходами	2742,98	3091,20	3325,02	3267,10
20% домогосподарств із найбільшими доходами	4206,55	4929,04	5557,00	5474,12
Співвідношення	1,53	1,59	1,67	1,68
<i>У т.ч. у сільській місцевості</i>				
20% домогосподарств із найменшими доходами	2793,30	3189,64	3548,82	3655,00
20% домогосподарств із найбільшими доходами	4301,14	5015,58	5442,44	5617,50
Співвідношення	1,54	1,57	1,53	1,54

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Якщо в середньому по Україні 20% домогосподарств із найбільшими доходами у 2020 р. витрачали на харчування 5474,12 грн, то 20% домогосподарств із найменшими доходами - в 1,68 раза менше. Порівняно з 2019 р. співвідношення між найбільшими і найменшими доходами збільшилося на 1 в.п. Серед сільських жителів

співвідношення між 20% домогосподарств із найбільшими та найменшими доходами менше і в 2020 р. становило 1,54. Підтвердженням слугує динаміка витрат груп домогосподарств із найбільшими та найменшими доходами по кварталах 2019-2020 рр. (рис. 2).

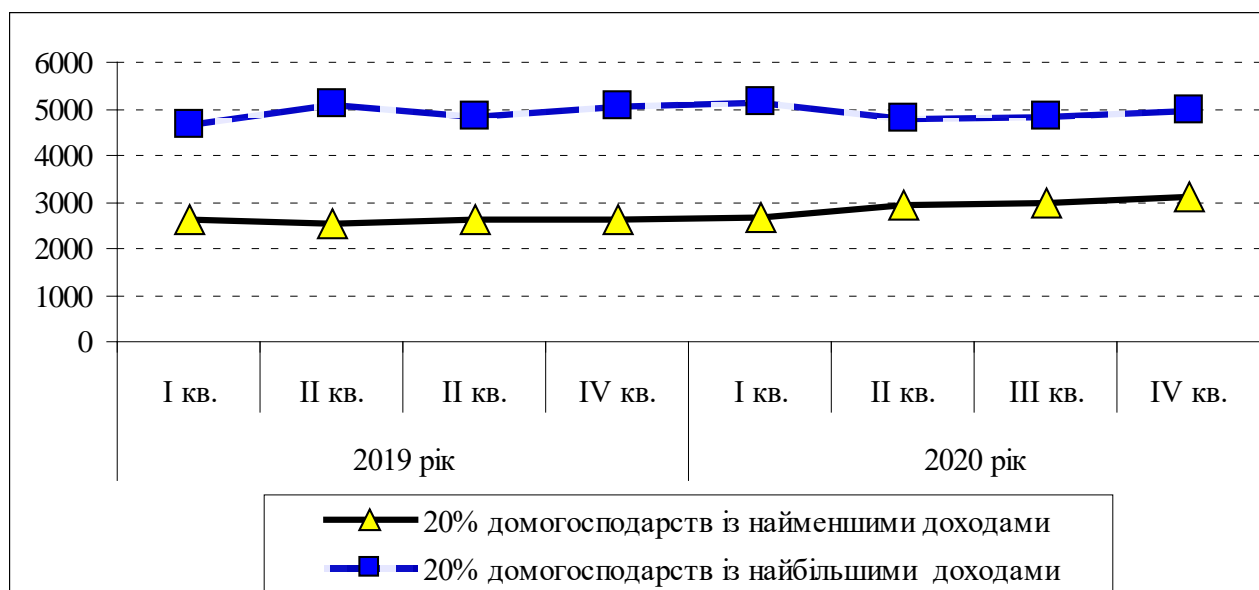

Рис. 2. Динаміка витрат груп домогосподарств із найбільшими та найменшими доходами по кварталах 2019-2020 рр., грн

Джерело: Власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Аналіз свідчить, що вже у II кварталі 2020 р. домогосподарства з найбільшими доходами почали зменшувати власні витрати на придбання агропродовольчих продуктів унаслідок карантину та локдауну (призупинення діяльності суб'єктів господарювання багатьох галузей економіки). Домогосподарства з найменшими доходами у цей період, навпаки, стали збільшувати свої витрати на придбання агропродовольчих продуктів, оскільки, незважаючи на їх подорожчання, були змушені

придбавати харчування. Таким чином, низькі доходи населенням виступають суттєвим чинником, що стримує збільшення обсягів споживання агропродовольчої продукції. В основному через надмірні витрати мільйони українців були позбавлені продовольчої безпеки та залишалися без доступу до здорового харчування.

У 2018-2020 рр. відзначено коливання індексу споживчих цін (рис. 3). За графіком, найбільший ріст цін на агропродовольчі

товари спостерігався у II та IV кварталах 2020 р. та продовжувався у першій половині 2021 р. Якщо у II кварталі 2020 р. підвищення цін на агропродовольчі продукти було викликано стрімким зростанням попиту через карантин і панічні настрої, то у другій

половині 2020 р. ціни збільшувалися через агропродовольчу інфляцію у світі. Адже вітчизняний ринок досить відкритий, зорієнтований на експорт та реагує на всі тенденції міжнародних аграрних ринків.

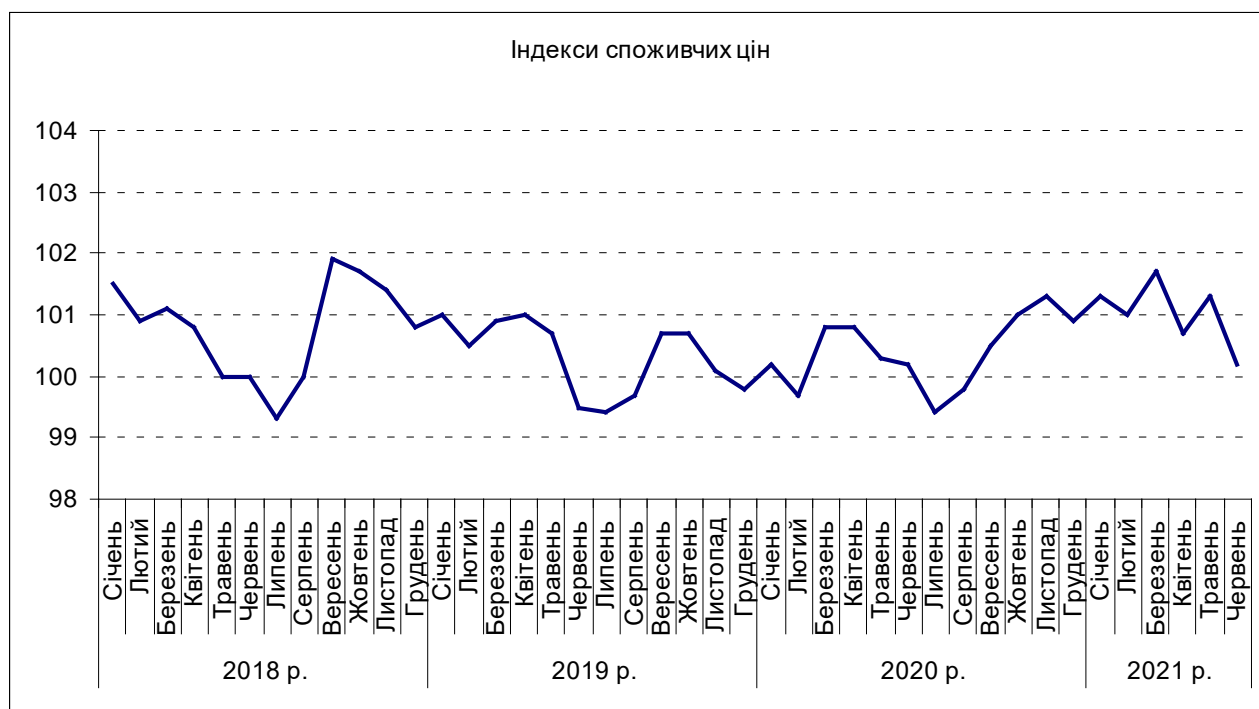

Рис. 3. Індекси споживчих цін у 2018-2021 рр.
(до попереднього місяця, %)

Джерело: власні дослідження і розрахунки на основі показників Державної служби статистики України.

Порівняння гармонізованих індексів споживчих цін по окремих країнах Європи свідчить, що в умовах карантинних заходів та поширення COVID-19 Україна увійшла у четвірку держав Європи, де найбільше зросли ціни. У 2020 р. індекс споживчих цін (до попереднього року) в Україні становить 102,7 за відповідного показника 103,7 у Польщі, 103,4 - в Угорщині, 103,3 - у Чеській Республіці. В інших країнах Європи значення менші, ніж у нашій державі. Стосовно Європейського Союзу індекс споживчих цін (до попереднього року) у 2020 р. знаходився на рівні 100,7, а країн зони євро - 100,3.

Поширення COVID-19, пандемія та карантинні заходи засвідчили вразливість глобальних продуктових ланцюгів і продовольчих систем, а запроваджені карантинні заходи та обмеження на переміщення людей і товарів стали реальною проблемою для багатьох країн у забезпеченні продовольчої безпеки, особливо найбільш вразливих верств населення. Зазначене ставить під загрозу

досягнення цілей сталого розвитку, в тому числі викорінення голоду до 2030 року.

Аналіз динаміки цін основних агропродовольчих товарів показав, по-перше, синхронне коливання українських та середньосвітових цін. По-друге, всі роки ціни на українську сировину були нижчими порівняно із середньосвітовими. Тобто Україна поки що постачає на світовий ринок товари меншого ступеня обробки (переважно сировинні), що багато в чому визначає їх експортну ціну. Внутрішні ціни на агропродовольчу продукцію значною мірою визначаються рівнем світових цін. Підвищення попиту й цін у 2020 р. на світових ринках викликало зростання цін на агропродовольство в Україні та погіршення стану продовольчої безпеки.

Висновки. Оцінювання впливу карантинних заходів та поширення COVID-19 на розвиток і функціонування аграрного сектору України та гарантування продовольчої безпеки держави дозволяє визначити ризики продовольчої безпеки. Суттєвими ризиками і загрозами у забезпеченні продовольчої

безпеки, які можуть значно знизити її рівень, визначено:

ризиками, пов'язані з конфліктами та тимчасово окупованими територіями, зокрема ведення воєнних дій, прояви тероризму та екстремізму, діяльність незаконних збройних формувань;

економічні ризики, пов'язані із загостренням конкуренції на світових ринках агропродовольчої продукції, нерівномірністю світового розвитку аграрного виробництва, викривленням конкурентної ситуації через поширення протекціоністських заходів, посиленням закритості суспільства та залежності економіки від зовнішніх викликів, ймовірністю зниження доходів виробників унаслідок відсутності доступу до ринків збуту продукції, кредитних ресурсів та державних програм підтримки сільгоспвиробників, підвищенням податкового навантаження, низьким рівнем інноваційної активності малих та середніх сільськогосподарських виробників;

технологічні ризики, які пов'язані із стрімким технологічним розвитком країн світу, що зумовлює їх переваги у виробництві, зберіганні та транспортуванні агропродовольчої продукції, підвищенні її конкурентоспроможності;

логістичні ризики, викликані обмеженнями на транспортування продукції та ресурсів, особливо насіння, добрива та агрохімікати, можуть викликати затримку посівної кампанії, інфраструктурні ризики, зумовлені недосконалістю національної дорожньої мережі, транспортної і ринкової інфраструктури, дослідницької й інноваційної інфраструктури, недостатньою кількістю спеціально обладнаних місць зберігання продукції та холодильного обладнання;

ризиками продовження карантинних заходів і локдаунів та викликані цим зменшення доходів населення можуть призвести до зміни харчового раціону: скорочення та/або відмова від м'ясної і молочної продукції, фрук-

тів, овочів, ягід, неправильного харчування, формування та закріплення шкідливих дієтичних звичок;

екологічні ризики, зумовлені кліматичними змінами та антропогенним впливом, зменшенням запасів води, збільшенням кількості деградованих земель та водних об'єктів, надмірним внесенням хімічних добрив та застосуванням засобів захисту рослин, відсутністю або недостатньою кількістю систем утилізації побічних продуктів тваринного походження, збільшенням викидів парникових газів, поширенням використання екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і неконтрольованим поширенням генетично модифікованих організмів;

соціальні загрози, зумовлені зростанням безробіття, зниженням доходів або виникненням гуманітарних проблем, нелегальною міграцією населення, що призводить до скорочення внутрішнього споживання та/або виникнення гострої чи помірної загрози продовольчій безпеці;

політичні ризики, як зовнішні, так і внутрішні, викликані застосуванням заходів, які деформують національні продовольчі системи, внутрішні та зовнішні ланцюги створення доданої вартості.

Прогнози розвитку світового ринку свідчать, що в середньо- і довгостроковій перспективі збережеться дефіцит продовольчих ресурсів та глобальна продовольча інфляція, кон'юнктура аграрних ринків залишиться нестабільною, а торгівля надалі розвиватиметься під впливом не тільки конкуренції, а й політичних чинників. Недосконалі продовольчі системи і моделі споживання слугують причиною так званих прихованих втрат, пов'язаних з охороною здоров'я та змінами клімату. Відповідно підвищення рівня продовольчої безпеки країни, перехід на здорові моделі харчування та оптимізація продовольчих систем сприятимуть суттєвому скороченню втрат у сфері медицини та екології.

Список бібліографічних посилань

1. Бабич М. М. Формування системи продовольчої безпеки: теорія, методологія, практика. Миколаїв : МНАУ. 2018. 360 с.
2. Вараксіна О. В., Титатренко А. А. Принципи формування продовольчої безпеки національної економіки: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-32>.
3. Гойчук О. І. Продовольча безпека. Житомир : Полісся, 2004. 347 с.
4. Деякі питання продовольчої безпеки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>.

References

1. Babych, M.M. (2018). Formuvannia systemy prodovolchoi bezpeky: teoriia, metodolohiia, praktyka [Formation of food security system: theory, methodology, practice]. Mykolaiv : MNAU [In Ukrainian].
2. Varaksina, O.V. & Tytatenko, A.A. (2020). Pryntsypy formuvannia prodovolchoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky: teoretychnyi aspekt [Principles of food security formation of the national economy: theoretical aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 22. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-32>.
3. Hoichuk, O.I. (2004). Prodovolcha bezpeka [Food security]. Zhytomyr : Polissia [In Ukrainian].

5. Курляк М. Д. Формування системи національної продовольчої безпеки України. Львів : Растр-7, 2018. 232 с.

6. Миценко І. М. Продовольча безпека України: оцінка стану і світовий досвід вирішення проблеми. Кіровоград, 2001. 204 с.

7. Місюк М. В., Заходим М. В. Розвиток ринку молока в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. *Економіка АПК*, 2014. № 1. С. 34 - 43.

8. Voronin, A., Gunko, O., & Afanasieva, L. (2020). Sustainability of a firm's market strategy. *Economics of Development*, 19(4), 12-23. doi: 10.21511/ed.19(4).2020.02.

9. Орієнтований набір основної продовольчої сировини і харчових продуктів для забезпечення у середньому на душу населення на 2005-2015 роки. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0088-13>.

10. Пасхавер Б. Й. Сучасний стан продовольчої безпеки. *Економіка АПК*, 2014. № 4. С. 5-12.

11. Продовольча безпека: сутність, стан та особливості забезпечення / керівник авт. кол. проф. І. В. Федулова. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 468 с.

12. Регулювання аграрного сектора економіки України в умовах євроінтеграції / за ред. Діброви А. Д., Андрієвського В. Є. Київ : НУБіП, 2014. 572 с.

13. Румик І. І. Системний підхід до забезпечення продовольчої безпеки. Вчені записки університету КРОК. Серія: *Економіка*. 2015. Вип. 39. С. 31-40.

14. Стежко Н. В. Продовольча проблема в умовах глобалізації світової економіки. Кіровоград : ТОВ «Поліграф сервіс», 2014. 356 с.

15. Barua S. Understanding Coronanomics: The Economic Implications of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. SSRN Electron. J. 2020. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3566477>.

16. Hobbs J. E. Food Supply Chains during the COVID-19 Pandemic. *Can. J. Agric. Econ. Can. D'agroeconomie*. 2020. № 68. С. 171-176. <https://doi.org/10.1111/cjag.12237>.

17. Obykhod H., Khvesyuk Y., Malkov M. Impact of coronavirus on the state of food security and treatment of medical waste. *Економіка природокористування і сталій розвиток*. 2020. № 8. С. 6-12.

4. Deiaci pytannia prodovolchoi bezpeky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 hrudnia 2007 r. # 1379 [Some issues of food security: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 5, 2007 No. 1379]. Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF> [In Ukrainian].

5. Kurliak, M.D. (2018). Formuvannia systemy natsionalnoi prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Formation of the system of national food security of Ukraine]. Lviv : Rastr-7 [In Ukrainian].

6. Mytsenko, I.M. (2001). Prodovolcha bezpeka Ukrainy: otsinka stanu i svitovyi dosvid vyrishennia problemy [Food security of Ukraine: assessment of the situation and world experience in solving the problem]. Kirovohrad [In Ukrainian].

7. Misiuk, M.V. & Zakhodym, M.V. (2021). Rozvytok rynku moloka v konteksti zabezpechennia prodovolchoi bezpeky krainy. Development of the milk market in the context of ensuring the country's food security. *Економіка АПК*, 1, pp. 34 - 43 [In Ukrainian].

8. Voronin, A., Gunko, O., & Afanasieva, L. (2020). Sustainability of a firm's market strategy. *Economics of Development*, 19(4), 12-23. doi: 10.21511/ed.19(4).2020.02.

9. Oriientovanyi nabir osnovnoi prodovolchoi syrovyny i kharchovykh produktiv dlia zabezpechennia u serednomu na dushu naselennia na 2005-2015 roky [Targeted set of basic food raw materials and food products to provide on average per capita for 2005-2015]. Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0088-13> [In Ukrainian].

10. Paskhaver, B.Yo. (2014). Suchasnyi stan prodovolchoi bezpeky [The current state of food security]. *Економіка АПК*, 4, pp. 5-12 [In Ukrainian].

11. Fedulov, I.V., et al. (2013). Prodovolcha bezpeka: sutnist, stan ta osoblyvosti zabezpechennia [Food security: essence, state and features of provision]. Kyiv : Kondor-Vydavnytstvo [In Ukrainian].

12. Dibrova, A.D. & Andriievskiy, V.Ye. (2014). Rehuliuвання аграрного сектора економіки України в умовах євроінтеграції [Regulation of the agricultural sector of Ukraine's economy in terms of European integration]. Kyiv : NUBiP [In Ukrainian].

13. Rummyk, I.I. (2015). Systemnyi pidkhid do zabezpechennia prodovolchoi bezpeky [A systematic approach to food security]. *Vcheni zapysky universytetu KROK. Seriya: Економіка*, 39, pp. 31-40 [In Ukrainian].

14. Stezhko, N.V. (2014). Prodovolcha problema v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky [Food problem in the context of globalization of the world economy]. Kirovohrad : TOV «Polihraf servis» [In Ukrainian].

15. Barua, S. (2020). Understanding Coronanomics: The Economic Implications of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. SSRN Electron. J. [In English]. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3566477>

16. Hobbs, J.E. (2020). Food Supply Chains during the COVID-19 Pandemic. *Can. J. Agric. Econ. Can. D'agroeconomie*, 68, pp. 171-176 [In English]. <https://doi.org/10.1111/cjag.12237>.

17. Obykhod, H., Khvesyuk, Y. & Malkov, M. (2020). Impact of coronavirus on the state of food security and treatment of medical waste. *Економіка природокористування і сталій розвиток*, 8, pp. 6-12 [In English].

Pugachov M. I., Khodakivska O. V., Shpykuliak O. H., Patyka N. I., Hryshenko O. Yu. Ensuring food security amid the spread of COVID-19

The purpose of the article is to carry out an analytical assessing the impact of the COVID-19 pandemic on the level of food security in Ukraine.

Research methods. The research was based on general scientific and economic methods, the creative heritage of the founders of economic science, publications of Ukrainian and foreign scientists on the impact of quarantine restrictions related to the spread of the COVID-19 pandemic on the level of food security of the country, regulatory legal acts, data from the State Statistics Service of Ukraine, electronic resources and other sources. The monographic approach is used to analyze the dynamics of the actual consumption of agri-food products and the level of food independence for individual agri-food products. Normative and positive approaches are used to highlight real risks and threats to food security. A number of techniques of abstract-logical tools made it possible to make a scientific and applied generalization of the material presented, to formulate intermediate and final conclusions and proposals.

Research results. An analytical assessing the impact of the COVID-19 pandemic on the consumption of agri-food products and the level of food independence for individual agri-food products has been carried out. It has been proven that Ukraine produces enough food to ensure healthy nutrition for citizens. It has been determined that due to the low purchasing power of the popula-

tion, groups of citizens with low incomes have limited access to essential agricultural and food products. In the medium and long term, there will be a shortage of food resources and global food inflation, the situation in agricultural markets will remain unstable, and trade will continue to develop under the influence of not only competition, but also political factors.

Scientific novelty. The theoretical and methodological provisions, scientific, methodological and practical approaches to determining the factors of influence of quarantine measures and the spread of COVID-19 to the level of food security of the state have been substantiated. Assessing the impact of quarantine measures and the spread of COVID-19 on food security made it possible to identify the main risks of ensuring the country's food security.

Practical significance. The applied aspects of the study can be taken into account in the formation of programs for the socio-economic development of the agri-food sector of Ukraine, which will increase the effectiveness of state initiatives aimed at ensuring food security of the state and increase the country's readiness for force majeure threats. Tabl.: 7. Figs.: 3. Refs.: 17.

Keywords: agricultural sector; food security; the COVID-19 pandemic; influencing factors; food, agri-food market.

Pugachov Mykola Ivanovich - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, deputy director on scientific work, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: avtor05@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-7507-5870>

Khodakivska Olha Vasylivna - doctor of economic sciences, professor, corresponding member of NAAS, deputy director on scientific and project work, head of the department of land relations and nature management, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., 03127, Kyiv)

E-mail: iae_zem@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3421-8361>

Shpykuliak Oleksandr Hryhorovych - doctor of economic sciences, professor, corresponding member of NAAS, academic secretary, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: shpykuliak@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5257-5517>

Patyka Nataliia Ivanivna - doctor of economic sciences, professor, head of the department of socio-economic development of rural areas, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: n_patyka@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-0062-7631>

Hryshenko Olena Yuriiivna - head of the sector of research information support, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: lena@iae.kiev.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2271-3629>

Пугачёв Н. И., Ходаковская О. В., Шпикуляк А. Г., Патыка Н. И., Грищенко Е. Ю. Гарантирование продовольственной безопасности в условиях распространения COVID-19

Цель статьи - осуществить аналитическую оценку влияния пандемии COVID-19 на уровень продовольственной безопасности Украины.

Методика исследования. Основой для исследования стали общенаучные и экономические методы, творческое наследие фундаментальной экономической науки, публикации украинских и зарубежных ученых по вопросам влияния карантинных ограничений, связанных с распространением пандемии COVID-19, на уровень продовольственной безопасности страны, нормативно-правовые акты, данные Государственной службы статистики Украины, электронные ресурсы и другие источники. Монографический подход использован при анализе динамики фактического потребления агропродовольственной продукции и уровня продовольственной независимости по отдельным агропродовольственным товарам. Нормативный и позитивный подходы применены для освещения реальных рисков и угроз обеспечению продовольственной безопасности. Ряд приемов абстрактно-логического инструментария позволили сделать научно-прикладные обобщения изложенного материала, сформулировать промежуточные и заключительные выводы и предложения.

Результаты исследования. Осуществлена аналитическая оценка влияния пандемии COVID-19 на потребление агропродовольственной продукции и уровня продовольственной независимости по отдельным агропродовольственным товарам. Доказано, что в Украине производится достаточно продовольствия для обеспечения здорового питания граждан. Определено, что вследствие низкой покупательной способности населения группы граждан с низкими доходами имеют ограниченный доступ к необходимым агропродовольственным продуктам. В средне- и долгосрочной перспективе сохранятся дефицит продовольственных ресурсов и глобальная продовольственная инфляция, конъюнктура аграрных рынков останется нестабильной, а торговля в дальнейшем будет развиваться под влиянием не только конкуренции, но и политических факторов.

Элементы научной новизны. Обоснованы теоретико-методологические положения, научно-методические и практические подходы к определению факторов влияния карантинных мероприятий и распространения COVID-19 на уровень продовольственной безопасности государства. Оценки влияния карантинных мероприятий и распространения COVID-19 на продовольственную безопасность позволили определить основные риски обеспечения продовольственной безопасности государства.

Практическая значимость. Прикладные аспекты исследования могут быть учтены при формировании программ социально-экономического развития агропродовольственного сектора Украины, которые позволят повысить действенность государственных инициатив, направленных на обеспечение продовольственной безопасности государства и повысить готовность страны к форс-мажорным угрозам. Tabl.: 7. Илл.: 3. Библиогр.: 17.

Ключевые слова: аграрный сектор; продовольственная безопасность; пандемия COVID-19; факторы влияния; продовольствие, агропродовольственный рынок.

Пугачёв Николай Иванович - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, заместитель директора по научной работе, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: avtor05@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-7507-5870>

Ходаковская Ольга Васильевна - доктор экономических наук, профессор, член-корреспондент НААН, заместитель директора по научно-проектной работе, заведующая отделом земельных отношений и природопользования, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: iae_zem@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3421-8361>

Шпикуляк Александр Григорьевич - доктор экономических наук, профессор, член-корреспондент НААН, учёный секретарь, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: shpykuliak@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-5257-5517>

Патыка Наталия Ивановна - доктор экономических наук, профессор, заведующая отделом социально-экономического развития сельских территорий, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: n_patyka@ukr.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-0062-7631>

Грищенко Елена Юрьевна - заведующая сектором информационного обеспечения исследований, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: lana@iae.kiev.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2271-3629>

Стаття надійшла до редакції 23.06.2021 р.

Фахове рецензування: 20.07.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Пугачов М. І., Ходаківська О. В., Шпикуляк О. Г., Патыка Н. І., Грищенко О. Ю. Гарантування продовольчої безпеки в умовах поширення COVID-19. *Економіка АПК*. 2021. № 7. С. 16 – 27. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202107016>

Pugachov, M.I., Khodakivska, O.V., Shpykuliak, O.H., Patyka, N.I. & Hryshchenko, O.Yu. (2021). Harantuvannia prodovolchoi bezpeky v umovakh poshyrennia COVID-19 [Ensuring food security amid the spread of COVID-19]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 16 – 27 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202107016>

* * *

Новини АПК

Україна здобула нові лідируючі позиції у рейтингах світових експортерів агропродовольчої продукції за 2020 рік - Богдан Духницький

У 2020 р. Україна, незважаючи на значні обмеження міжнародної торгівлі, що були пов'язані з розповсюдженням пандемії коронавірусу COVID-19, спромоглася не лише утримати високі місця у глобальних рейтингах експортерів окремих агропродовольчих товарів, а й посіла лідируючі позиції за обсягами експорту шроту і макухи, проса, ячменю, меду, ріпаку та інших видів сільгосппродукції, зазначив старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», к.е.н. **Богдан Духницький**, коментуючи дані Державної митної служби та оперативну інформацію Міжнародного торгового центру (ІТС).

За його словами, Україна вже звично посіла перше місце за обсягами експорту соняшникової олії. Торік зарубіжні продажі цього продукту сягнули рекордних 6860 тис. т. Збільшивши продаж шроту і макухи (переважно з соняшнику) з 4957 тис. т у 2019 р. до 5522 тис. т (+11 %) у 2020 р., Україна стала лідером серед експортерів цих продуктів на міжнародному ринку. Наша держава також очолила світовий рейтинг експортерів проса, наростивши торік більш ніж удвічі - до 116 тис. т - кількісні обсяги його продажів за кордон. Крім того, Україна стала другою серед країн-експортерів ячменю, меду та ріпаку, загалом зміцнивши свою присутність на світових ринках цієї продукції.

За підсумками 2020 року Україна здійснила поставки до Євросоюзу на суму 6,0 млрд євро. Однак через зміни у європейській статистиці внаслідок виходу з ЄС Великобританії, яка з показником 15,5 млрд євро одразу очолила рейтинг постачальників агропродовольчої продукції до країн Співдружності, Україна з традиційно третього місця у списку перемістилася на четверте. Нашу державу продовжують випереджати Бразилія (11,3 млрд євро) та Сполучені Штати Америки (9,6 млрд євро), поінформував науковець.

Якщо у 2021 р. не станеться раптових обмежень і заборон у світовій торгівлі, Україна має дуже гарну нагоду закріпитися та посилити власні позиції на цільових закордонних ринках збуту, у тому числі стосовно загального та деталізованих рейтингів найбільших експортерів продовольства, прогнозував Богдан Духницький.

Пресслужба ННЦ «Інститут аграрної економіки»